

مسئولیت متن و شکل بدوش نویسنده مضمون میباشد، عقیده نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاين نمی باشد

۲۰۲۶/۰۱/۱۶

احسان الله ارینزی

افریقا

(قسمت بیست و یکم)

چاد Chad

(قسمت اول)

نام اختصاری: CD

نام رسمی: جمهوری چاد Republic of Chad

نام جهانی: چاد Chad

نوت: نام این کشور از جهیل چاد گرفته شده که در سرحد غربی کشور موقعیت دارد. کلمه چاد Tsade در چند زبان محلی منطقه به معنای آب ایستاده است.

جغرافیای طبیعی:

موقعیت جغرافیایی: نیم کره شرقی، نیم کره شمالی. چاد در منطقه مرکزی براعظم افریقا، در میانه گروه کشورهای افریقای مرکزی، بین طول البلد های شرقی 7.5° - 22° و عرض البلد های شمالی 13° - 24° موقعیت دارد. مساحت: 1284000km^2 یا 493846 میل مربع (بیست و هفتمین کشور جهان). خشکه 1259200km^2 و آب 24800km^2

حدود اربعه:

شمال: لیبیا Libya – 1055km

جنوب: جمهوری افریقای مرکزی Central African Republic – 1197Km

جنوب غرب: کامرون Cameroon

شرق: سودان Sudan – 1360km

غرب: کامرون (بشمول سرحد جنوب غربی) 1094Km، نایجیریا Nigeria – 87Km و نایجر Niger – 1175Km

چاد با خشکه 6406km سرحد دارد.

کوه ها: ایمی کوسی Emi Koussi، اهی اترون Ehi Atroun، تیستی Tibisti (در شمال) و ماداگالا Madagala.

قل مرتفع: امی کوسی Emi Koussi – 3415m و اهی اترون 613m

دریاها: چاری Chari، اوهم، سلامت Bahr Salamat، لوگون Logone و مایو کبی Mayo Kebbi. اقلیم: چاد از آب دور و به دایره استوا نزدیک است، به همین سبب بصورت عموم هوای گرم و خشک دارد و اندازه باران آن کم است. هوای مناطق جنوبی چاد گرم و هوای مناطق شمالی آن صحرایی است.

سایر خصوصیات جغرافیایی: قسمت اعظم خاک چاد را بیابان ها پوشانیده است. جهیل چاد در سرحد با کامرون و غرب چاد موقعیت دارد که مساحت آن در وقت کم آبی تا 10000km^2 کاهش یافته و حد اکثر تا 26000km^2 افزایش می یابد و قسمت زیادی از خاک چاد را در بر گرفته است؛ این جهیل بسیار عمیق نیست و

د پانو شمیره: له 1 تر 4

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلیکني د لیکنيزي بني پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هیله من یو خپله لیکنه له رالیرلو مخکي په خیر و لولی

سراسر آن نیزار میباشد. سلسله کوه های تیبستی که از کوه های بلند افریقای شمالی شمرده میشوند؛ قسمت زیاد سرحد طبیعی میان چاد و لیبیا را تشکیل میدهد.

مناطق شمال شرقی این کشور کوهستانی، مناطق شمالی آن بیابانی و مناطق مرکزی آن هموار است. دریا های شاری، او هام، سلامت، بحراوک و آزوم به جهیل چاد میریزند، ریگستان پهناور (صحرای کبیر)، 40% خاک چاد را در شمال این کشور دربر گرفته است.

بطور عموم کم ارتفاع ترین منطقه چاد از سطح بحر (Djiourab Depression) با ارتفاع 160m و مرتفع ترین آن (ایمی کوسی) است که 3445m ارتفاع دارد.

جغرافیای سیاسی – بشری:

پایتخت: نجامینا Ndjamen. نفوس ۱,۵۹ میلیون.

نفوس: 19093595 (جولای – 2024).

خصوصیات دموگرافیکی نفوس چاد قرار ذیل اند:

تراکم نفوس در 1km ²	۱۸ نفر
تراکم نفوس در یک میل مربع	۳۶/۴ نفر
نفوس شهری	24.1%
نفوس دهاتی	75.9%
فیصدی شهری شدن	4.1% (۲۰۲۰ – ۲۰۲۵)
0 – 14 ساله	47.43% (مرد 4050505 و زن 3954413 نفر)
15-24 ساله	19.77% (مرد 1676495 و زن 1,660,417 نفر)
25 – 54 ساله	27.14% (مرد 2,208,181 و زن 2371490 نفر)
55 – 64 ساله	3.24% (مرد 239634 و زن 306477 نفر)
بالا تر از 65 ساله	2.43% (مرد 176658 و زن 233087 نفر)
تناسب جنسیت در هنگام تولد	1.04 مرد/ زن
تناسب جنسیت الی 14 سالگی	1.02 مرد/ زن
تناسب جنسیت از 15 تا 24 سالگی	1.01 مرد/ زن
تناسب جنسیت از 25 – 54 سالگی	0.92 مرد/ زن
تناسب جنسیت از ۵۵ – ۶۳ سالگی	0.77 مرد/ زن
تناسب جنسیت بالاتر از 65 سالگی	0.69 مرد/ زن
تناسب جنسیت در کل نفوس	0.98 مرد/ زن
تولد در هزار نفر	40.45 نفر
مرگ و میر در هزار نفر	9.45 نفر
رشد سالانه نفوس	3.09%
مرگ میر در هزار طفل نوزاد	65.48 (پسران 71.21 و دختران 59.52)
اوسط عمر در کل نفوس	59.15 سال
اوسط عمر در مردان	57.32 سال
اوسط عمر در زنان	61.06 سال

د پانو شمیره: له 2 تر 4

اوسط تولدات یک زن در طول عمر	5.46
اوسط سن مادران در زایمان اول	18.1
مرگ و میر زنان در هر ۱۰۰۰۰۰ تولد	1140 نفر

تقسیمات اداری:

چاد دارای ۲۳ منطقه Region است: بحرالفضل Barh el Gazel، باتها Batha، بورکو Borkou، چاری بوقیمیری Chari-Baguirmi، ایندی ایست Ennedi-Est، ایندی کوپست Ennedi-Ouest، کویرا Guera، حاجیر لامس Hadjer-Lamis، کانیم Kanem، لاک Lac، لوگون اوسیدننل Logone Occidental، لوگون اوریننل Logone Oriental، ماندول Mandoul، مایو کیبی ایست Mayo-Kebbi Est، مایو کیبی کوپست Mayo-Kebbi Ouest، موین چاری Moyen-Chari، اوادی Ouaddai، سلامت Salamat، سیلا Sila، تندجیل Tandjile، تیپستی Tibesti، ویلی دی نجامینا Ville de N'Djamena و وادی فیرا Wadi Fira.

شهرها:

موندو Moundou، نفوس ۱۳۵۱۶۴ نفر،
سارح Sarh، ۱۰۲۵۲۸ نفر،
ابکی Abéché، ۴۳۱۸۸ نفر،
کلو Kelo، ۳۲۵۳۳ نفر،
کومرا Koumra، ۳۶۲۶۳ نفر،

نژاد: سیاه پوست.
بودوما Kanembu/Bornu/Bduma – 9.8%، عرب 9.7%، ودای / مابا/ ماسالیت/میمی Wadai/Masalit/Mimi – 7%،
گورین Gorane – 5.8%،
ماسا/موسی/موسگم Masa/Musseye/Musgum – 4.9%، بولالا/ میدوگو/ کوکا Bulala/Medogo/Kuka – 3.7%، ماربا/ لی لی/ میسمی Marba/Lele/Mesme – 3.5%،
مندنگ Mundang – 2.7%، بیدیو/ میگاما/ کینگا/ دنگلیت Bidiyo/Migaama/Kenga/Dangleat – 2.5%،
مورو Dadjo/Kibet/Muro – 2.4%، توپوری/ کیرا Tupuri/Kera – 2%، گبری/ کابالایی/ نانچر/ سومرا Somrai Nanchere/ Kabalaye/ Gabri – 2%، فولانی/ فولبی/ بودوری Fulani/Fulbe/Bodore – 1.8%، کارو/ زیمی/ پیوی Karo/Zime/Peve – 1.3%، بوگورمی/ برما Baguirmi/ Barma – 1.2%، ژگوا/ بادیت/ کوبی Zaghawa/ Bideyat/ Kobe – 1.1%، تاما/ آسونگوری/ ماراریت Tama/ Assongori/ Mararit – 1.1%، میسمجی/ ماسالت/ کجاکسی Mesmedje/ Massalat/ Kadjakse – 0.8%، سایر نژادهای چاد 3.4%، خارجی ها 0.3% و ناشناخته ها 1.7%
زبان: فرانسوی (رسمی)، عربی (رسمی)، سارا Sara و سانگو Sango (در جنوب). مردم چاد بشمول زبان های سومالیایی (عیسی) و عفری به ۱۲۰ زبان و لهجه مختلف تکلم میکنند.

رسم الخط: فرانسوی و عربی.

دین و مذهب: اسلام (سنی) 52.1%، پروتستان 23.9%، رومن کاتولیک 20%، انیمست ها 0.3%، سایر مسیحی ها 0.2%، بی عقیده ها 2.8% و ناشناخته ها 0.7%

طرز حکومت: جمهوری ریاستی. آخرین قانون اساسی چاد بتاريخ ۳۱ مارچ ۱۹۹۶ در یک همه پرسی و نافذ گردید. در ماه جون ۲۰۰۵ تغییرات محدودی درین قانون تصویب شد. تعدیلات اخیر به ۴ می ۲۰۱۸ تعلق دارد. این قانون روز ۲۱ آپریل ۲۰۲۱ بحالت تعلیق درآمده است.

رییس جمهور فعلی و موقت چاد محمد آدریس دبیبی Mohamat Idriss Deby (تولد: ۱ جون ۱۹۸۴؛ وظیفه: ۶ می ۲۰۲۴) میباشد. رییس جمهور چاد به رای مردم، برای پنج سال انتخاب شده و دو دوره کار کرده میتواند؛ اگر کسی 50% آرا را بدست آورده نتواند، همان دو نفر کاندیداها که رای بیشتر بدست آورده باشند، در دوره دگر انتخابات سهم میگیرند. انتخابات قبلی ریاست جمهوری این کشور بتاريخ ۶ می سال ۲۰۲۴ صورت گرفته و انتخابات بعدی در NA دایر خواهد شد. نخست وزیر چاد از سوی رییس جمهور و وزیرای کابینه به اساس پیشنهاد نخست وزیر، از سوی رییس جمهور تعیین میگردد.

شورای ملی National Assembly چاد ۱۸۸ عضو دارد که ۱۶۳ آن به تناسب نفوس مناطق مختلف و ۲۵ نفر از طرف مردم کل کشور برای ۴ سال انتخاب میگردند. انتخابات گذشته شورای ملی این کشور بتاريخ 29 دسمبر ۲۰۲۴ صورت گرفته و انتخابات آینده در سال 2029 دایر خواهد شد. سن رای دهی در این کشور ۱۸ سالگی و رای دهی عام میباشد.

نظام حقوقی چاد بر قوانین مدنی و اصول عنعنوی این کشور استوار است. ستره محکمه Supreme Court، محکمه استیناف Court of Appeal، محاکم جرایم جنایی Criminal Court و محاکم محلی Magistrate Courts از مراجعی اند که به شکایات و دعاوی دولت، مردم، موسسات و اتباع خارجه رسیده گی نموده، فیصله صادر مینمایند.

احزاب سیاسی:

کنوانسیون چادی برای صلح و پیشرفت Chadian Convention for Peace and Development (رهبر: لاوکین کورایو میدار Laoukein Kourayo MEDAR)،

اقدام فدراسیون برای جمهوری Federation Action for the Republic (رهبر: نگارلیجی یورونگار Ngarledjy YORONGAR)،

چارچوب اقدام مردمی برای همبستگی و وحدت جمهوری Framework of Popular Action for the Republic (رهبر: جوزف دیجرنگر دادناجی Joseph Djimrangar)،
(DADNADJI)،

گردهمایی ملی برای توسعه و پیشرفت National Rally for Development and Progress (رهبر: داکتر نورادین دلوا کاسیر کوماکویه Dr. Nouradine Delwa Kassire COUMAKOYE).

گروه های فشار:

گروه های اپوزیسیون و اتحادیه های صنفی.
روز آزادی: ۱۱ اگست (۱۹۶۰ از فرانسه).
رخصتی ملی: روز آزادی ۱۱ اگست (۱۹۶۰).
عضویت در ملل متحد UN: ۲۰ سپتمبر ۱۹۶۰

عضویت در مجامع جهانی:

ACP, AfDB, AU, BDEAC, CEMAC, EITI (compliant country), FAO, FZ, G-77, IAEA, IBRD, ICAO, ICct, ICRM, IDA, IDB, IFAD, IFC, IFRCS, ILO, IMF, Interpol, IOC, IOM, IPU, ITSO, ITU, ITUC (NGOs), LCBC, MIGA, MINUSMA, MNJTF, NAM, OIC, OIF, OPCW, UN, UNCTAD, UNESCO, UNIDO, UNOCI, UNWTO, UPU, WCO, WHO, WIPO, WMO, WTO.

بیرق ملی: سه پارچه مساوی عمودی. از راست سرخ، زرد و آبی.
سرود ملی: سرود ملی چاد (مردم چاد The Chadian) نام دارد که شعر آنرا Louis Gidrol و همراهان و موزیک آنرا Paul Villard در سال ۱۹۶۰ تنظیم کرده اند.
نشان ملی: بز (شمال) و شیر (جنوب).